

Širom planete 08. aprila se obeležava Svetski dan Roma. Predstavci ovog zagonetnog naroda su još uvek u teškom položaju, uglavnom zbog predubedenja koje o njima vlada u društvu.

Održavanje prvog Svetskog kongresa Roma, od 08. do 12. aprila 1971. godine u Londonu, smatra se jednim od najvažnijih događaja u istoriji Roma jer su na istom usvojene odluke o romskoj zastavi i službenoj himni - „Đelem, Đelem” (Idem, Idem). Na Kongresu je proglašen i službeni romski jezik (Romani chiba), kojim je omogućeno da se predstavnici ovog naroda, uz manje razlike u dijalektima, međusobno razumeju, bez obzira da li žive u Srbiji, Francuskoj, Poljskoj ili nekoj drugoj zemlji. Za predstavnika ovog naroda prihvaćen je naziva Rom (čovjek).

Na četvrtom Svetskom kongresu Roma održanom 1990. godine u Poljskoj, odlučeno je da se 08. april, dan otvaranja Kongresa u Londonu, proglašava za Svetski dan Roma koji se od tada svake godine obeležava u celom svetu, kako bi se uz podsećanje na romsku kulturu i tradiciju ukazalo i na probleme s kojima se Romi suočavaju.

Pacifistička orijentacija ovog naroda rasutog po celom svetu objedinjena je u Svetsku organizaciju Roma koja funkcioniše po principima očuvanja mira u svetu u skladu sa načelima pravde, međunarodnog prava i međusobne tolerancije, kroz saradnju jačanje i pružanje pomoći u rešavanju ekonomskih, socijalnih, edukativnih i humanitarnih problema Roma gde god da žive, očuvanje nacionalnog identiteta, kulture, tradicije, jezika i religije Roma, kroz afirmaciju romskog jezika na lokalnim medijima, vođenjem brige o urbanom, ekološkom i ekonomskom razvoju romskih lokalnih zajednica, sa posebnim naglaskom na ekonomsko osnaživanje i emancipaciju žena.

Predsednica Centra za provedbu integracije u RH i EU, ujedno i potpredsednica Vijeća romske nacionalne manjine Grada Zagreba i članica za romsku dijasporu Svetske organizacije Roma „Romanipen“, gospođa Anka Dalipovski iz Zagreba, je tim povodom rekla da se u Hrvatskoj Romi ne mogu žaliti na svoj položaj jer je prihvaćen njihov Akcijski plan na gradskom nivou, da romska deca, srednjoškolci imaju stipendiju u visini od 320 evra mesečno, a studenti 200 evra više.

- Kada je reč o položaju Roma na celom Balkanu mogu da kažem da sam užasno razočarana stanjem u Bugarskoj i vređanjem Roma od strane nekih visokih funkcionera. Mi smo nacija, ljudi, a u toj zemlji smo jako diskriminirani. Ne daju Romima da rade i onda ovi nemaju novca za obrazovanje svoje dece. Jeste škola besplatna ali potrebni su i određeni preduslovi da bi poslao dete u školu, moraš ga obući, oprati i sl. Za takvo ponašanje nema opravdanje - ističe gospođa Dalipovski, uz napomenu da Romi u zapadnim evropskim zemljama ne mogu da se

žale, dok u istočnim zemljama starog kontinenta Romi trpe strašnu diskriminaciju.

- Danas Romi nisu kao nekad. Romi se bore da dobiju neku kvalifikaciju i da rade, devojke se ne udaju sa 13, 14 godina. Nema šanse da se uda pre 25, 26 godina, pa i kasnije, pošto završi školu i nađe posao. U Evropi živi oko 16 miliona Roma. U Hrvatskoj 35 - 40.000, ali deklarirano je oko 18.000, dok je njih 350 bez državljanstva, što predstavlja veliki problem, jer ti ljudi nemaju niti zdravstveno, niti socijalno osiguranje, a njihova deca ne mogu da idu školu - objašnjava predsednica.

Na Balkanskom poluostrvu žive grupe Roma nazvanih uglavnom po zanatima kojima su vični: Banjašima, čije ime u prevodu znači „rudari“, nazivaju se i Romi koritari u Slavoniji i Vojvodini, ali i Karavlasu u Bosni; Džambasi se bave trgovinom, najčešće konjima; Kaldaraši su veoma rasprostranjeni po svetu zbog specifičnog zanimanja - kotlarstvo, koje ih primorava da žive čeragaškim načinom života; Lejaši su grupa Roma, naseljenih po selima i gradovima širom severne i severoistočne Srbije. Reč lae, znači i „potok“, pa ime tog romskog plemena prevode sa „potočari“, oni koji žive pored potoka - vode; Lovari žive po čitavoj Evropi, u Srbiji u Obrenovcu, selima kod Požarevca, u Sefkerinu, Čupriji, a jedan broj u Banatu. Sremski Romi tvrde da ime ovog plemena potiče od reči lova, odnosno novac; Tamari se smatraju za najstariju grupu Roma koja se doselila u ove krajeve i koja je tokom godina izgubila maternji jezik i prihvatila jezik sredine. U prošlosti su se bavili kovačkim zanatom, a kasnije i poljoprivredom; Gurbeti ili čeragaši; Burgudžije se mahom bave kovačkim, burgijaškim, ili klinčarskim zanatima. Ima ih u Južnoj Srbiji, oko Aleksinca i Niša, ali su se zbog trgovine svojim proizvodima razišli po čitavom Balkanu. Svoja tradicionalna zanimanja poput izrađivanja crepulja ili mečkarenja, odavno su napustili.

Najpoznatiji zanat Roma je muzika, izrasla iz načina života romskog naroda. Romska tradicija je specifična i tesno vezana za pesmu, igru koje karakterišu specifične i raznobojne narodne nošnje, spektar različitih muzičkih žanrova.

Ovim bogatim kulturno-istorijskim nasleđem ponose se mnogi poznati Romi, među kojima su i glumci Čarli Čaplin i Majkl Kejn, glumica Rita Hejvort, slikar Pablo Pikaso, pevač Elvis Prisli, jedan od najvećih džez-gitarista svih vremena Đango Rajnhart... Sve je više „Srba“ koji se ponose svojim romskim poreklom.

